

Leders tale, Kirkerådet 27. februar 2025

Kjære medlemmer av Kirkerådet!

Vi lever i urolige tider. Den trygghet vi lenge har vært vant med i vår del av verden, er ikke like opplagt lenger. Heller ikke de verdier vi har regnet som grunnlaget for vår vestlige sivilisasjon kan lenger tas for gitt. Når sannhet erstattes av løgn, og makt trumfer rett, lever vi plutselig i en annen verden.

Denne situasjonen utfordrer kirken på mange måter. Jeg vil nevne tre.

For det første: Det er kirkens oppgave å stå opp for sannheten, for rettferdighet og for barmhjertighet. Dette står helt sentralt i det oppdaget vår Mester gav oss, og som han selv demonstrerte ved sitt eksempel.

Vi var mange som ble både grepet og imponert over biskop Marian Buddes preken i den episkopale kirke i USA i samband med presidentinnsettelsen i Washington D.C. i januar, der hun ba president Trump om å vise barmhjertighet mot de mange som frykter for konsekvensene av hans politikk.

I en slik situasjon handler kirkens oppdrag ikke om å engasjere seg i politikkenes mange små og store detaljer, men om å stå opp for de grunnleggende verdiene som vårt samfunn er bygget på, og vise hvordan disse er begrunnet i vår tro på Gud som skaper og frelser. Som Sunniva Gylver sa i prekenen sist søndag da hun ble vigset til biskop: «Gud elsker alt som lever. Derfor må vi bruke utestemme – i ord og handling - for å forsvare menneskeverdet og livet i vår verden.»

Heldigvis står vi her vi sammen med mange gode krefter. Som kirke har vi likevel et særlig ansvar for å stå opp mot alle forsøk på å ta *kristendommen* til inntekt for ideer eller handlinger som fremmer løgn, urett og ubarmhjertighet.

For det andre: Den endrede verdenssituasjonen har satt vår nasjonale beredskap på dagorden på en ny måte. Nylig deltok jeg sammen med direktøren på en høring i Justiskomiteen på Stortinget i forbindelse med behandlingen av Totalberedskapsmeldingen. Der pekte jeg på den rollen som Den norske kirke spiller i og etter ulykker, kriser, katastrofer og krig. Her hadde jeg gleden av å vise til dokumentet «Kirkens beredskapssystem» som Kirkerådet nylig har utarbeidet, som gir en beskrivelse av beredskapen i Den norske kirke og kirkens samarbeidspartnere.

I høringen pekte jeg på åpne kirker, samtaler, samarbeid med Politi og Forsvar, seremonier og ritualer etter en ulykke eller katastrofe. På en infrastruktur med bygg og bemanning over hele landet, på at vi er til stede i alle kommuner, i et velfungerende samarbeid med det offentlige. Og i samarbeid med andre tros- og livssynssamfunn og andre aktører i sivilsamfunnet der det er naturlig.

Kirken spiller også en viktig rolle for det som kan omtales som *eksistensiell beredskap*. Beredskap handler nemlig ikke bare om organisering og infrastruktur, men også om kulturell og moralsk motstandskraft i befolkningen. Her representerer Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn et viktig bidrag.

Et grunnleggende prinsipp i totalberedskapsmeldingen er samvirkeprinsippet, som forutsetter at ulike aktører må kjenne til hverandre, slik at de finner hverandre når det gjelder. Derfor er det en svakhet at Den norske kirkes særskilte rolle i beredskapen ikke er eksplisitt omtalt i meldingen. Skal samvirkeprinsippet fungere, er det avgjørende at ulike offentlige instanser og samarbeidspartnere vet om hverandres roller og kompetanse. Kirken har en viktig rolle, men den må synliggjøres. Det vil også i sum styrke regjeringens arbeid på dette området.

For det tredje: Når verden oppleves utrygg, er det mange som søker til steder der kan finne håp og dypere mening. Vi merker flere steder økt interesse for det kirken og troen representerer, ikke minst blant unge mennesker. Da studentprestene i Trondheim i samarbeid med KRIK i november inviterte studenter til julegudstjeneste i Nidarosdomen, var det fortsatt kø utenfor etter at de nærmere 1300 plassene var fylt opp, tre kvarter før gudstjenesten startet. I en kommentar til studentavisa Under Dusken uttalte studentprest Lena Rebekka Risnes at de opplever at det er flere studenter som stiller spørsmål rundt religion enn tidligere.¹ Dette er en tendens vi også har sett i innmeldingstall og i ønske om dåp blant ungdom og unge voksne.

Denne økende interessen er naturligvis hyggelig nytt for en kirke som stort sett har vært vant til nedadgående piler. Men samtidig er det en stor utfordring til oss: Er vi klare til å ta imot dem som vender seg til oss på en god måte? Er vi i stand til å gi dem håp og forankring, gi dem et fellesskap og et sted å høre til? Eller blir det med det ene besøket til en kirke som ikke var moden for utfordringen? Fant de ikke det de trengte, eller var det andre steder enn hos oss de fant det?

Dette er noe vi må snakke mye om framover, og vi må være villige til å ta radikale grep for å møte denne utfordringen. Det handler om kirkens møte med alle slags mennesker, men kanskje først og fremst om møtet med unge mennesker, som kanskje er de som er mest på leting i den situasjonen vi befinner oss i nå.

La meg til slutt si litt om noen andre saker.

Kirkerådet gjorde på møtet i desember vedtak om en større nedbemanning i stabsfunksjoner i rettssubjektet. Denne prosessen er nå på det nærmeste avsluttet. Jeg vil gjerne berømme alle de som har vært involvert i denne krevende prosessen. Først og fremst vil jeg berømme vår direktør Ole Edvard Wold-Reitan for hans ledelse av denne prosessen, ledergruppen i Kirkerådet, stiftsdirektører, men også andre medarbeidere, fagforeninger og tillitsvalgte. Det er en prosess som smerter på så mange måter, men som vi dessverre vet var nødvendig. Nå får vi en litt slankere organisasjon som trolig vil gi kirkedemokratiet litt færre saker å behandle, men da også kanskje bedre tid til å prioritere de aller viktigste sakene.

Til dette trenger vi fortsatt et kirkelig demokrati, med demokratiske organer som i en av sakene på sakskartet betegnes som «styringstjenesten i Den norske kirke». Noen har foreslått at siden sekretariatet nå vil kunne levere langt færre saker, vil det greie seg med et Kirkemøte hvert annet år i stedet for hvert år. Jeg tror ikke det er veien å gå. I den lange kampen for en selvstendig kirkeorganisasjon stod kravet om et Kirkemøte sentralt. Da dette endelig ble etablert i 1984, var det med forholdsvis begrenset beslutningsmyndighet og med en langt mindre stab. Likevel har Kirkemøtet møttes hvert eneste år siden 1984, og hatt stor betydning for utviklingen i Den norske kirke. Å møtes sjeldnere nå som Kirkemøtet har fått langt større beslutningsmyndighet og er Den norske kirkes øverste organ, gir etter min mening liten mening. Det vil i så fall være å forskyve makten til en langt mindre gruppe mennesker i Kirkerådet og Kirkerådets administrasjon, og frata oss en viktig arena for meningsdannelse og offentlighet rundt kirkelige spørsmål. Jeg tror ikke det er en vei å gå.

Det forhindrer oss ikke fra å se kritisk på ressursbruk, på lengden av møtet, sammensetningen av møtet, arbeidsform og rammebetingelser ellers. Men vi driver ikke demokrati for demokratiets egen skyld, men fordi kirken skal styres på best mulig måte og med bredest mulig forankring.

Å styre innebærer også et ansvar for å ta vanskelige og noen ganger modige avgjørelser. Min opplevelse er at vi ofte har vært litt for redd for faktisk å ta avgjørelser, og i stedet skjøvet problemene foran oss, i påvente av flere utredninger og nye høringsrunder. Tross omfattende prosesser har mange ganger landet på status quo. Jeg håper at vi framover kan bli litt modigere her, før ytre omstendigheter tvinger oss til å handle.

Nylig var det valentinsdag, og Den norske kirke kjørte en bred kampanje for drop-in bryllup i kirkene. 68 kirker over hele landet åpnet dørene sine denne dagen, og mer enn 275 par sa ja til hverandre. Dette er en kampanje som også har møtt med stor positiv oppmerksomhet i mediene, og bidratt til å profilere kirken på en god måte. Denne kampanjen er dessuten et godt eksempel på hvor god vi kan bli når vi spiller sammen på ulike nivåer i kirken. I lokalkirken har mange jobbet hardt for å få det til, men fordi man spilte sammen med en nasjonal kommunikasjonssatsing, fikk det stor slagkraft. Her har medarbeidere i bispedømmene og i Kirkerådet funnet en måte å arbeide på som har stor effekt.

At et slikt samarbeid er viktig, fikk jeg også et eksempel på da jeg i høst besøkte Vinje i Telemark, da den gode prostidiakon Eilev Erikstein takket for Kirkerådets arbeid med kommunikasjon og faglig innhold rundt Allehelgensdag – noe som hadde gjort det lettere for dem lokalt å nå ut og markere dagen. For en som heller er vant til å høre kritiske bemerkninger om Kirkerådets arbeid («Hva i alle dager er det de driver med inne i Kirkens hus?»), var dette oppmuntrende toner. For Kirkerådet er til for livet i menighetene og folka i kirken og i samfunnet. Og sammen når vi langt.

Det gjelder også i forhold til en annen sak som står på dagorden på dette møtet, og som Kirkemøtet skal behandle i april, nemlig saken om fellesordninger innen digitalisering, personvern og informasjonssikkerhet. Her er det grunn til å være utålmodig på å komme

videre. I en digital verden må også kirken henge sammen digitalt dersom vi virkelig skal løfte i flokk og møte utfordringene sammen.

Helt til slutt: Ved regjeringsskiftet på nyåret mistet vi også en viktig støttespiller og samarbeidspart for Den norske kirke og hele tros- og livssynsfeltet i statsråd Kjersti Toppe. Det er grunn til også å bruke denne anledningen til å sende en varm takk for hennes innsats for feltet. Både kirkebevaringsprogrammet og hennes initiativ for å finne en mer bærekraftig finansieringsordning for sektoren, vil stå igjen etter henne.

Så har vi heldigvis fått en ny statsråd som allerede har vist stor interesse for feltet. Det er derfor grunn til å ønske Lene Vågslid velkommen som tros- og livssynsminister og uttrykke et ønske om nær kontakt og samarbeid. Så ser vi også fram til å ha henne som gjest på Kirkemøtet i Trondheim i april, et kirkemøte vi skal bidra til forberedelsene til på dette møtet i Kirkerådet.

Godt møte!

¹ https://www.underdusken.no/jul-kirke-kristendom/studenter-soker-gud-i-usikretider/328357?fbclid=IwY2xjawlqa_tleHRuA2FlbQlxMQABHU9PB9iUAE-cRbdFVvU-ydRlhGVuekDYQyC_kU8TGeoAM-oF4LF12RcXsw_aem_pMxFoNBI0y9J_igcvtGsHQ